

ság azzal replikázhat, hogy maradjon úgy ahogy van, igen korai az egész tervezettség, ha valaki vasutat akar építeni, hát építse a maga pénzén; mi nem áldozunk egy krajczárt sem; a pályát mi is szükségesnek és kívánatosnak tartjuk ugyan s örvendien fogunk, ha valaki fölépíti, csak pénz ne kérjen tőlünk, stb. stb.

Minderre mi csak annyit tudunk felelni, hogy bizony a sült galamb még eddig senkinek sem repült a szájába.

Ipen a plojesti vasúti csatlakozás szempontjából e vidékre nézve elkerülhetetlenül szükséges, hogy közvetlen és vasúti összeköttetésbe jöjjön a főpályával.

Az igaz, mi, ezen a vidéken nem igen dicsékedhetünk nagy tökézséggel; mindazonáltal vidékünknek olyan kedvező a fekvése, hogy itt a gyárak és iparvállalatok keletkezése szerint a meglévő nyersanyagnál, részint a rendelkezésre álló víz vízerőnél, részint az építési anyagok olcsósága gánál fogva sokkal lehetségesebb, mint bárhol az országban, bármely vidéken, mint a melyek tetemesen távolabb esnek a főpályától.

Idegen tőke csak oly vidéken jelenik meg, a hol a munkát és gyümölcsöző elhelyezésre talál; vasúti forgalom nélkül erre aligha számíthatunk. Vasút pedig, még a vicinális vasút is pénzbe kerül, de igen könnyen kivethető például, hogy az eddig úmunkára fordított közmunka 1/3-át legalább 1/2-ad részben a vicinális vasút javára fordítsák és e oly módon subvencionálása volna a vasútnak, a mely új terhet a nép nyakára nem ró.

A tervbe vett vonal egyébként a keleti vasutat a képzhető legolcsóbban köhethi össze Galaczczal és Odesszával, midakított olyan fontos kereskedelmi pont, a melyek egyedül képesek a világi forgalomból eddig kizárt erdélyi részeket megnyitni, iparát megteremteni. Ezen pontok megszerzése nélkül, mi mind törhetjük magunkat iparunk és kereskedelmünk felvirágzásáért. Ha pedig ez ügyben mi nem segítünk magunkon, az újabb politikai átalakulások Keleten legalább Erdélyre nézve nem hogy hasznót, hanem kiszámíthatatlan károkat tesznek.

Románia bezzeg sokkal okosabban fogja fel hivatását, a mennyiben siet a Fekete és Aegei tengerekkel összeköttetésbe hozni magát. Mi pedig ha nem akarjuk kijátszani magunkat, ha ki akarjuk kerülni az előttünk álló romlást, mely azon előnyös helyzetből hármoshatik reánk, a melybe a berlini szerződés a keleti államokat helyezte, okvetetlen bele kell nyulnunk ezen államok közgazdasági politikájába és csatlakozásainkkal magunknak ott állást teremtenünk.

A szükséges pénz előteremtése bizony egész Magyarországon nehezen megy és a Királyhágon innen, fájdalom, sokkal nehezebben, mint túl. De azért korántsem kell kétségbeesnünk. A vasúti tervezet elkészítésére jó formán már is biztosítva van a költség, ha pedig a kiépítéshez az állam részvényekben sineket szolgáltató, a vasút számára adómentességet biztosít, aránylag oly csekély tökére lesz szükség, hogy még a mi szegényes viszonyaink között is részint belföldi, részint idegen pénzzel könnyen fedezhető lesz, annyal is inkább, mivel kockázatról Erdély legculturalisabb s majdnem legnépesebb, legiparosabb vidéken szó sem lehet.

Csak férfias akarat és elszántság szükséges az eszme megvilágosításához, a melynek megpendítésében nem keres magának e sorok írója semmi érdem et. Az akarat elég férfiasan nyilatkozott már azon értékelésben is, a mely Háromszékmege főispánjának elnöklété alatt tartatott, a holis a terv kivétele nagyfontosságú szükségletnek ismertettet el, a vonal realitása, jövendőlétsége, sőt kivethetősége is bebizonyítottat s a tervezet költségeinek előállítására megfűtettek a szükséges lépések.

Remélhetőleg át fogja hatni rövid időn az egész vidék népszerűségét a meggyőződés e vasút kiszámíthatatlan hasznát és kivethetősége iránt s a közérdeklődés és közlekedés felbéréseivel semmi sem fog az eszme megvilágosításán újában állani, habár arra is ügyelnünk kell, hogy saját éröket s az általunk hozandó áldozatokat túl ne becsüljük.

Felirat a képviselőkhöz

Mélyen tisztelt képviselőhöz!

Jelen év október hó 5-én Sepsz-Sztyógygyőnt tartott az erdélyi gazdák vándorgyűlése utolsó napján délután 4 órákor tanácskozás alá vétetvén gazdasági együletünkől oda áttett következő, az erdélyi országoszi minden földbirtokosokat, iparosokat, a nemzeti gazdaságot, a községi és határrendőrséget tárgyzó közvetlen és közvetve érdeklő hét következő indítvány, u. m.:

I. A kormányilag és rendeleteleg az 1848-iki állapotban fentartani rendelt földesuri, és volt urberkesz szeszies ital áruházi jogának, a törvényhozásilag eszközözendő szabályozásig, szigorított rendeletek, vagy törvény általi megoltalmazása végett.

II. Az 1874. évi december 21-iki az erdélyi gazdasági egyület által 187. szám alatt elfogadott, a képviselőház elébe 1875-ik évi február 6-án előadott és 6262 szám alatt szótöbbséggel a minisz-

ternek a törvényhozásnál irányadóul és figyelembevétel végett átadott birtokszabályozási törvényjavaslatnak azonnali elővétele és kiadása, vagy a viszonyoknak megfelelőleg más törvénynek sürgősen kidolgozása és kiadása iránt.

III. Az önköltségükön birtokmegváltásra kötelezetteknek elvégre a megváltás eszközésére és a nemes földesurak kártalanítására számos éveken keresztül magára várható törvény szorgos munkába vétele, kiadása és alkalmaztatása végett.

IV. Az eltartóztatott vagy elmaradott urbéri és másnemű kárpótlásoknak kifizetése eszközésére érdekében.

V. A mezei termények és vagyonbiztonság helyreállítása, megmentése és biztosítása érdekében.

VI. Az 1871. évi XVIII. és az 1876. évi V. törvényekkel némely pontjainak a jelen körülményekre való alkalmaztatása, megváltoztatása és azonnali alkalmazásuk elrendelése érdekében — és végtére

VII. Az 1876. évi XIII. a cselérendtartásról szóló törvényekkel a körülmények és személyekhez való alkalmazásukkal a szükséges változtatásoknak megtevéte végett indítvány.

Ezek a vándorgyűlések legnépesebb értekezletén tanácskozás alá vétetvén, miután azok felolvasottnak és elfogadottnak közfelkiáltással kinyitkozottak, általánosan a vándorgyűlés meggyőződésén arról, hogy ezen indítványokban oly fontos és oly életbevágó kérdések állnak szemben, melyeket ily rövid idő alatt oly nagyszámú gyűlekezeten elintézni nem lehet, felkéri határozatot az Erdélyi gazdasági egyület a t. indítványozó meghívásával ezen indítványokat alaposan tárgyalni és még ezen év folytán alkalmazás végett a törvényhozó testülethez felterjeszteni.

Ezen közgyűlési határozat alapján 416. szám alatti Átirattal az indítványozott 27-ik novemberen kezdőleg a kiküldött bizottsági tagokkal előterkezletre meghiva, ennek és a mai napra összehívott és megtartott igazgató választmányi gyűlés mindenikre külön hozott alatti csatolt gyűlési jegyzőkönyvből is kitetsző határozatok alapján, mint a ténylek által igazoltatott, a minde-nyikbe felhozott indoklások alapján elfogadtuk s ezen indítványoknak indoklásaiikkal együtt indoklás érdekében I—VII. mellett a magyar birodalmi képviselőházhoz, a három elsőnek legsürgőbb voltok miatt a miniszteriumhoz, az ügyek és komoly helyzet el nem odázható sürgőségéhez mérten, a mindenikre külön orvoslás és mentés érdekében hozandó törvényel alapú használat és figyelembe vétel végett felterjeszteni határozott.

Mélyen tisztelt képviselőhöz! Bár ezerről és tudjuk a m. kir. kormány terhes helyzetét, teljes részvételi méltányoljuk áldozatteljes munkásságát, mindazonáltal tudva azt, hogy csak a földbirtokosok és minden rendű polgárok, iparosok, vagyonos és megelégedett állapotban sarkallik és alapszik minden államnak ugy be, mint kifélé hatalma, befolyása és tekintélye, és mégis ezen kormányzás, államként létezhetési alapulval szemben nálunk ugy a földbirtokosok, valamint az iparosok nagy többsége aggasztólag naponta szegényedik, birtok és keresetnélküli lesz. A mint pedig a történelem bizonyítja, az elszegényedésnek legbizonyosabb következzése az elaljasodás, az önbizalomvesztés, ezeknek eredménye pedig a szolgátság. A midőn látjuk azt, hogy a vagyon és jogtisztel azon néprétegekben, mely a legnagyobb hállára kötelezett a volt földesurak és földbirtokosok iránt — lazul és ugy az egyes földbirtokosok gazdasága, valamint általánosan a nemzeti gazdaság és ipar pang, hanyatlóban van, a midőn tudjuk, hogy a nem követel s részint meg nem hozott törvények miatta a terhesen adózott fekvő birtokainkat a kor roppant szükségie és követelményeinek megfelelőleg nem hasznosíthatjuk s a mi többszörös költségekkel előállított terményünk is van, az e mezei és rendőri szabályok hiányában nagyobb részben a rakonczátlan és tunya, semmi törvény által nem sujtott erőszakos eltulajdonítás áldozatul engedtetik; a midőn tudjuk, hogy ily helyeken felhozott törvények ellenére — s mert némely rendeletek és intézkedések a körülményekhez és viszonyokhoz mérten tudtára az illetőknek nem jutottak — a volt földesuraknak urbéri, szelléri, vitási és tized kárpótlásaik ki nem adtak s tán az állam szerfeletti szükségie miatt a kiadás igen hosszadalmasan odábozotatik; a midőn tudjuk, hogy a községi önkormányzás cseléd- és munkásviszonyt tárgyzó törvények a kor- és viszonyokhoz mérten sok részben a községeknek a földbirtokosok, az értelmiség és nagy adóval szemben tulzott hatalmat és befolyást adtak, — még pedig többnyire érzék és kötelességgel fogalom nélkül — a cseléd- és munkástatók, meg a nemzetgazdaság rovására és kárára olyanoknak, a kik évtizedek mulva is nem hasznosíthatják szabadságaikat; a midőn látjuk, hogy a hajótörésből egyedül még megmaradott nagy jövedelmű és jelenleg a családi szükségieket a nagy többségnél egyedül pótolható szeszies ital áruházi jog a számmiküli visszaállítás, naponta rend- és korcsmajorsértékek miatt majd semmire olvadt le: ezek és más számtalan kedvetlenségek és kározz miatt az erdélyi földbirtokosság és polgárság tisztességet munkát közt is szokásos vidor, áldozatkész életét folytatni nem képes, az iparos és középöstály, mind e népek,

a nemzet zöme és ereje kétségbeesztő sebességgel rohan a szegénység és tehetetlenség örvényébe; mert az országársz mintegy 1084 százmértöld területű birtokból, a nemzet és birodalom védőbástyájából naponta szomorítólag foszlik ki s nem képesek hazafias és szokásos segédkezéssel nemhogy a köz- és népmelvelési intézetek, hanem saját nemzedekük, gyermekeik, a nemzet egyedüli biztosítéka iránt tenni. Csak a helvét hitűeknél 1875 től fogva ez év közepéig 633-ról 445-re olvadtak le a népiszkolák; a gyermekek nem taníttatnak a család és szokásos magyar hévvel, csak ezeltől 5—6 évvel a leghazafiasabb gondoskodásuk nem teljesíthető; az általános jólét, bizalom és megelégedés nagy részénél a birodalmat fentartani kellett népünknel ha nem is egészen, de nagy részben eltűnt. A természetünkkel vált határtalan bizalom és tisztelettel kérjük:

méltoztasson a tisztelt képviselőház a miniszteriumtól is bizonyosan átteendő 3, összesen 7 indítványba jelzett tühretetlen és általános, az erdélyi minden birtokosok által sajátosan érzett s különösen a megyei és városi középosztályt és polgárokat erőteljesen és hazafiasan létezhetési és fennállhatási képességükben végvezélylyel fenyegető, a nagy többséget alásozt bajokban és rendkívüli terhekben tapasztalt s már most szükség-szerűen vált hazafias hajlamával és tetterős, cél-arányos rendelkezésével legalább a 12-ik óránál segítségül jöni, megmentvén az 1848. éven kezdőleg mind üldözöseknek, fájdalom- és áldozatoknak kitéve volt, nagy részben önhibáján kívül szegény-nyé és mindenben bizalmatlanná válni kezdett nemzetfeleinket.

Kolozsvárt, 1879. december 1-én.

Páral Vajna Elek.

Áz árvíz.

Egész Erdélyből a vizek kiöntéséről érkeznek most is tudósítások. Árvízünk egészen sajátságos s elütőtől, a mint az árvizek rendszerint fel szoktak lépni. Korántsem az a csapás, hogy olvadások miatt nagy volna a víz, ellenkezőleg folyóink rendes állapotjukban vannak s az a baj, hogy olvadás helyét a roppant hideg miatt be fagnak. Ennek következtében a nagy jégtáblák egy-egy helyen felhalmozódnak s a hol nem is álmódhattak árvízről, kiöntötték a folyók.

A Szamos mentéről kaptunk újabb tudósításokat, melyek egybehangzólag jelentsik, hogy a víz számos helyen átlépte medrét. Deésnél áttört az országutat, az utasoknak, a mint áttartak jönni, majd lovaik vesztek a jégtáblák alá. Sz. Benedek határa nagyrésze el van öntve, a malmokat pedig az egész Szamos mentén csaknem mind elsodorta, megromgálta, más helyekre vitte. A legnagyobb baj, hogy egyáltalán nem létezik módja a védelemnek ezen áradásokkal szemben. A Szamos mentén egyáltalán nem szokás gátokkal védekezni árvíz ellen, de különben sem tudhatni, hogy a víz hol csap ki, mivel most ott csap ki, a hol legsebesebb a folyása, hirtelen felhalmozván maga előtt a jeget.

A Királyhágon túlról írják:

Arad, december 10.

A Maros meder és az ellepett árteren csontkeményre fagyott a tájétköz elem; haragos habjából kemény csipke szegélyű a bilincsbe vert ellenséget Egy pár szomszéd fal halála árán, mi egyidőre mentve vagyunk. Mikalaka és Glogovátz, Csicsér és Mondorlak vályog kunyhói egymásután omladoznak össze. Ezer és ezer éhező, menekülő lepi el az országutat, melyből már alig két centiméternyi van még szárazon. Nálunk még ma is egész kétségbeesetten foly a munka, különösen a zsilipek tövésénél, melyeken embervastagsággal ömlött be a víz. — Ezernyi kocsi hordta folyton a legprimitívebb töltő anyagot, trágyát és szalma-töredéket, melyeket fagyos rögökkel fűrköztek annyira, hogy a hozzá fagyott jég segítségével kiharthatja a neki fekvő árt. Ha megindul a jég, ily vizállás mellett, mint a tollat, moossa el az eső zajlás.

Hogy az elöntött árterületről és szerencsétlen falvakról mikor húzódik vissza a jég, a jó Isten megmondhatója. A városház tornyából szivrepszó látvány terül el a város körül. A merre a szem lát, jégtenger a határ, s a város, mint egy zátonyra tolt rozszant hajó, tétlenül kénytelen várni az isteni kegyelmet mely válságos helyzetéből ki menti.

Erdélyből a következő hírek érkeztek:

Erzsébetvárost a Nagy-Küküllő egészen elárasztotta e hó 6-án.

Már a délelőtti órákban mintegy 70—80 lakóhoz megközelíthetetlen volt, s az ár még folyton növekedett. Délután 6 óra tájban érte el az árvíz tetőpontját. maga a főtér is vízben volt, a kétségbeesés leirhatatlanná vált. Több mint száz épület állott már vízben, s az épületek lakói — épen legszegényebbjei városunknak — hajléktalanul, étlen, szomján, didergő tagokkal várták a segítyt, mely bár életüknek szabadulást nyújtson. A mentési munkálatok ernyedetlen buzgalommal folytak, s a kitartó szorgalom és önzetlen felebaráti szeretetek köszönhető, hogy a fenyegető ár ember életét áldozatul nem ragadhatott el. Az árvíz-éjtete kár ez idő szerint még hozzá vetőleg sem állapít-